Nr. 54. Sibiiu, Joi 12/24 Maiu 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sûnt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sinodul archidiecesan.

Ședința a X-a din 4/16 Maiu 1883.

(Urmare.)

Dep. Ioan Popea: Eu n'așĭ fi luat cuvêntul, dar fiind că vĕd, că sûnt mai multe puncte de vedere în această cestiune, vreau sĕ-mi espun și Eu părerile mele. Este fără îndoială foarte de lipsă a se clădì o biserică catedrală, care va contribuì mult la vaĝa și binele bisericei noastre preste tot. Considerând însĕ greutățile cele mari, lipsele cele multe, ce le are poporul nostru, trebue cu toate acestea sĕ mĕ declar a priori contra acestei păreri: Ne tot plângem, că avem necesitate de sume însemnate, ne tot plângem că poporul nostru are lipsă mare de scoale cu deosebire în părțile Haromseculuì, și totuși ne declarăm, că acum e timpul sĕ ridicăm o zidire atât de costisitoare. Ḑic, costisitoare, pentru că părerea mea e, că dacă se zidesce ceva, sĕ se zideascĕ ceva imposant. Cei din România, ar putè sĕ facă lucruri mari și totuși în cele mai multe sûnt înderĕptul bisericei noastre. S'au făcut încercări la Iași, sĕ se ridice o biserică mai grandioasă, dar tocmai din causa lipsei de bani, fiind că suma destinată n'a fost de ajuns, s'au pomenit și cu cheltuelile enorme zadarnice și fără biserică. Eu cred, că dacă și cheltuim, sĕ cheltuim nu pentru edifiicii, ci pentru ca bisericile și scoalele noastre sĕ fie la înălțimea lor. Ce folos că vom avè zidiri așa de minunate și lipsesce cuvêntul din ele, ca sĕ le însuflețească. Biserica poate fi și mai mică, mai puțin costisitoare, dar cuvêntul sĕ fie puternic, ca sĕ producă influență moralisătoare asupra poporului. Din motivele acestea sûnt de părere, sĕ se amâne zidirea bisericei pe altè timpuri.

Dep. Eugen Brote: Încă în ședința de a seară îmi luasem voiă a schița pe scurt vederile, cari au servit consistoriului de basă, când propune, ca biserica catedrală sĕ se zideascĕ nu din capital, ci din venitul capitalului. Înainte de a revenì în detaiu la aceste vederi, voiu a reflecta la unele afirmări, susținute de domnii antevorbitori. Dl dep. I. Popea pare a nu fi cuprins cestiunea, când crede a mĕ spriginì amênând zidirea catedralei; nici scoalele sĕrace din Haromsec nu stau in nici o legătură cu biserica catedrală; ear catedralele intenționate la Bucuresci și Iași nu pot întra în comparație cu catedralele intenționate de noi.

Nici o cestiune nu poate fi mai desbrăcată de interese personale, de cât este cestiunea aceasta, prin urmare insinuările dep. Cosma, că ar esista aici o samă de oameni, carì ar intenționa trăgănarea sau amênarea la calendele grecesci a zidirei catedralei, sûnt cu totul nefundate. Voiu arĕta mai târḑiu, că pe calea indigitată de consistoriu, mai curênd și mai sigur se va zidì biserica catedrală, decât pe calea arĕtată de dl Cosma. Nu mai încape nici o îndoială, că starea, în care ne aflăm cu biserica din Sibiiu este mai mult, decât umilitoare, și zidirea unei biserici corespunḑĕtoare este pentru noi o cestiune arḑêndă.

Dl Cosma susține, că pentru zidirea bisericei sĕ atace însuși fondul și încât mijloacele n'ar fi suficiente, sĕ se pună la cale colecte; se află destui oameni pioși, ḑice dlui, cari ar contribuì. Nu mĕ îndoiesc că s'ar afla oameni pioși, dar durere aceștia sûnt seraci și numai cu pietate sigur încă nu se zidesc biserici. Ce resultate au colectele, am avut ocasiune a ne convinge de nenumĕrate ori; datoria flotantă este astăḑi un viu esemplu. Când vom fi avisați la astfel de resurse pentru continuarea zidirei, ne va umbla și nouĕ, ca comunelor Mercurea și Toplița: sau că nu vom putè termina biserica sau terminând-o nu vom avè, cu ce o susținè.

Dl Cosma combătând planul de amortisare, schițat de mine a seară, a afirmat că dacă cu venitul fondului de fl. 10,000 ne vom apuca de zidirea unei biserici, care costă fl. 200,000, — esemplul adus de mine eri — capitalul nu se va amortisa prin acel venit în vecii vecilor, căci suma venitului consumă interesele capitalului. Nu cred, că dl Cosma a adus acest motiv în mod serios; el ar avè valoare numai atunci, când biserica catedrală s'ar zidì într'o singură ḑi, dar dl Cosma a susținut în vorbirea sa, că edificarea bisericei va trebuì sĕ dureze mai mulți ani, prin urmare planul de amortisare este dat de sine însuși. Tot de acest soiu a fost și afirmațiunea dlui Cosma, că d sa nu cunoasce nici un institut, care ar da un împrumut de fl. 200,000 pe hârtii sciind foarte bine, că consistoriul nu intenționează a lua împrumut suma recerută dela institute strĕine, ci din cassele sale proprii.

După aceste reflecsiuni revin la motivele consistoriului pentru propunerea de sub discusiune. Sub biserică catedrală consistoriul nu-și poate închipuì numai zidurile. Aceste ziduri trebuesc înfrumsețate și biserica însuși va trebuì provĕḑută cu ornamente, odăjdii, etc. Fondul catedralei, din a cărui venit se vor putè provedè aceste trebuințe va fi tot odată un isvor nesecat pentru spriginirea artei naționale. De asemenea va trebuì sĕ se susțină pre lângă catedrală un stat de preoți corespunḑĕtor, care vor fi dotați conform posițiunii lor. Cântările bisericesci vor afla o deosebită îngrigire prin un cor anume instituit, care asemene va recere jertfe însemnate bănesci. Toate aceste și altele devin ilusorice, dacă vom consuma prin zidire capitalul fondului sau că trebue sĕ așteptăm o mulțime de ani, până ce fondul va fi așa de mare, încât nu se va putè eschauria prin zidire. Eată dar dovadă, că pe calea indigitată de consistoriu mai curênd și mai sigur vom ajunge la o biserică catedrală bine dotată, decât pe calea arĕtată de dep. Cosma. Recomând cu tot adinsul primirea tecstului din elaboratul consistoriului.

Dep. Nicanor Frateș: Eu și în consistoriu am fost de părere sĕ nu combinăm aceste 2 fonduri. Din subvențiunea de 800 fl. dela stat, câstigată la anul 1864 de Marele Andreiu spre scopul susținerei personalului bisericei catedrale, nu s'a cheltuit nimic, ci aceea s'a capitalisat. Mie mi se pare că prin contopirea acestor fonduri nu ne vom ajunge așa curênd scopul; după părerea mea mai bine ar fi sĕ rĕmână ca și până acum. — Fondul înființat de Marele Andreiu la 1858 n'a avut în vedere numai ridicarea zidurilor, ci și ornamentul bisericei. Noi vom putè zidì o biserică catedrală, care sĕ fie și parochială, și unele din ornamentele bisericei parochiale de astăḑi le vom putè folosì, ca ornamente pentru biserica catedrală. Susțin părerea dlui Cosma, ca $^3/_4$ sĕ le folosim pentru zidire, ear $^1/_4$ pentru susținerea bisericei catedrale.

Dep. Dr. Nicolau Pop: La cestiunea aceasta, cred eu, că este de a se lua în considerare mai mult calculul. Acea metodă va fi cea mai bună, care va corespunde mai bine scopurilor celor două fonduri. Ori cât ne vom bate capul, nu vom putè afla un calcul mai bun, care sĕ provadă atât zidirea bisericei, cât și susținerea personalului, ca al consistoriului; de aceea susțin propunerea consistoriului.

Dep. Bran de Lemenyi: Scopurile amênduror fondurilor, dacă vom privì lucrul mai afund, vom vedè, că se unifică. Ideea consistoriului e foarte plăcută; dl. Brote însĕ tot nu ne va putè convinge, că dacă vom întrebuința interesele, vom putè ajunge mai curênd la scop, decât dacă vom întrebuința capitalul. După părerea dênsului, sĕ așteptăm, până ce se va mărì capitalul, ca din interese sĕ putem ridica biserica catedrală. E vorba, Dlor, sĕ delăturăm un ce rușinos pentru noi. Chiar dacă Sibiiul n'ar fi reședința metropoliei noastre, tot am putè ḑice că situațiunea noastră nu e convenabilă. Din aceste considerări spriginesc propunerea dlui Cosma.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare).

Cristiano strinse mâna bunului Goefle, și o sărută după obiceiul italian.

— Eu primesc bunătatea, ce o simți pentru mine, ḑise el; dară laude asupra purtărei mele n'așĭ primì. Purtarea mea a fost așa de firească, încât ori și ce preocupație personală ar fi fost infamă în situațiunea mea. Nu ți-am spus, cât m'au iubit, cât m'au desmerdat și gugulit, acele două ființe, a căror fiu adevĕrat mĕ simțeam, atât prin simțĕmênt, cât și prin inimă! Vai! Eu eram fericit, foarte fericit domnule, Goefle! și dacă mi s'ar întêmpla ori și ce nenorocire, eu n'așĭ fi în drept a mĕ plânge de providință. Eu n'am meritat atâta fericire înaintea nașterei mele. Nu aveam eu sĕ cerc, a o merita după ce trăisem nițel?

— Și ce s'a făcut din beata Sofia? ḑise dl. Goefle, după o meditare de vr'o câteva momente.

— Vai! Eu mi am propus a-ți spune istoria mea încât se poate de vesel, și eată că nu mi-a succes a atinge numai ușor partea dureroasă a amintirilor mele! Te rog de ertare domnule, Goefle; te-am intristat, și eu așĭ face mai bine ați spune simplu că beata Sofia, numai este.

— Fără îndoeală, de oare ce Dta ești aici. Eu vĕḑ bine că Dta nu o ai fi părăsit nici când, însĕ simțit-a ea sĕrăcia înainte de ce a murit? Eu voesc sĕ știu toate.

— Mulțămită cerului, ea n'a avut lipsă de nimic. Eu nu știu ce s'ar fi întêmplat, dacă după ce toată averea era mâncată așĭ fi fost silit sĕ o părăsesc spre ai agonisì din ce sĕ trăească; dară despre aceasta nu mĕ nelinisceam: căci o vedeam, cu tot aerul ei liniștit, slăbind din ḑi în ḑi.

„După doi ani, ea mĕ luà de mână într'o seară, precând ședeam pe țermul lacului.

— „Cristiano îmi ḑise ea, cu glas estraordinar eu cred că am frigurile; cearcă-mi pulsul și spune-mi ce cugeți tu despre mine.

„Era pentru prima dată, de când cu nenorocirea, că ea se ocupa de sănătatea sa. Eu simțeam că dênsa avea friguri violente. Noi ne am reîntors a casă și am chemat medicul.

— „Ea este în adevĕr foarte bolnavă, ḑise acesta, însĕ cine scie, poate că este o criză favorabilă.

„De când cu nenorocirea, ea n'a mai avut friguri.

„Eu nu mai speram. Maică-mea căḑu într'o somnolență adûncă. Nici un remediu n'avu efect: ea se stingea, vĕḑênd cu ochii. Câte-va momente înaintea morții, părea că și-a reaflat puterile și s'a deșteptat dintr'un vis lung. Ea m'a rugat sĕ o ridic în brațe și mi-a ḑis la ureche, cu voce stînsă:

— „Te binecuvintez, Cristiano: tu ești mântuitorul meu; eu cred că am fost smintită și te-am chinuit. Silvio tocmai mi-a făcut imputări. Chiar acuma l'am vĕḑut, și el mi-a ḑis sĕ mĕ scol și sĕ merg cu dênsul. Ajută-mi, sĕ ies din mormêntul acesta, în care m'a închis nebunia... Vino!... Corabia pleacă... sĕ plecăm și noi!...

„Ea făcu o ultimă încordare a se ridica și căḑu moartă în brațele mele.

„Numai sciu ce s'a întêmplat în ḑilele următoare; mi se părea că nu mai aveam ce face pe lumea aceasta, ne mai avênd a mĕ îngrigì de nimenea, decât de mine însumi.

„Am într'unit în același mormênt, remășițele părinților mei prea iubiți, și le-am pus cea mai simplă și cea mai albă din toate petrile de mormênt grămădite în locuința noastră! În loc de epitaf am scobit eu însumi numele lor prea iubite. Vai! Dta vei crede, că m'a cuprins groaza de atâtea sentențe și embleme. După ce m'am reîntors a casă, mi s'a spus că casa numai este a mea, ci a creditorilor. Eu am sciut o; eu eram atât de pregătit a părăsì

www.digibuc.ro

Dep. Petru Truța: Cestiunea aceasta a provocat o discusiune foarte estinsă. Dacă e vorba să contopim fondurile, eu cred, că trebue să fim cu considerare la menițiunea lor. Eu sûnt de părerea dlui Cosma. Capitalul fondului catedralei să rămână pe lângă destinațiunea sa, pentru zidirea bisericei catedrale, încât pentru susținerea personalului catedralei să se destineze numai interesele din fondul personalului.

Dep. Parteniu Cosma amintind și împregiurarea, că fondul nu se poate abate dela litera actului fundațional, își susține propunerea și o recomândă spre primire.

După Raportorul comisiunei, Între multele păreri, cari s'au ivit în decursul desbaterei cea mai practică este: ca capitalul să rămână în veci neatingibil și să se zidească catedrala numai din interese, aceasta e propunerea consistoriului și și a comisiunei, pe care o recomând și eu.

Se pune la vot propunerea dep. Cosma (Vedi mai sus.) — se primesce.

Punctul V. despre „ajutoare, subvențiuni și daruri dela stat și privați.“ și

„Punctul VI despre „starea fondului cu 31 Decembre 1882 — se primesc.

Escelența Sa se departă din sală presidiul îl ocupă Ilustritatea Sa Părintele Archimandrit și Vicar N. Popea.

Acelaș raportor relatează asupra actului fundațional al „fondului scolar eparchial.“

La P. I. „Numirea.“

P. II „Proprietatea și administrarea fondului“ se primesce tecstul propus de Consistoriu.

La P. III „Scopul“ fondului, comisiunea propune intercalarea cuvintelor... scoalelor „confesionale gr. or. române.“ etc.

P. IV. „Despre conferirea ajutoarelor“.

P. V. „Despre quota de capitalisare“ și taxele ce vor încurge pe viitor la acest fond și,

P. VII „starea fondului“ la propunerea comisiunei — se primesc.

Se referează asupra „fondului preoțimei,“

Sinodul decide a se reda consistoriului, ca acesta la proxima sesiune sinodală să vină cu un project despre contopirea fondurilor de 30,000, fondul preoțimei și fondul Rudolfin conformându-se conclusului sinodal din ședințele trecute.

Numitul raportor referează asupra fundațiunei „Pantasiane.“

P. I. „Numirea“

P. II. „Proprietatea și administrațiunea“

P. III. „Scopul“

P. IV. „Capitalisarea venitelor“

P. V. „Statorirea fondului de ajutorire și dotare a preoțimei“ și

P. VI. „Starea fondului“ — la propunerea comisiunei — sinodul primesce projectul en bloc.

Acel raportor referează asupra fundațiunei „Francisc-Iosefine“

P. I, Care statoresce numirea fundațiunei — se primesce cu observarea, ca după cuvêntul „episcop“ să se pună și cuvintele „și mai târdiu Archiepiscop și Metropolit.“

P. II. „Proprietatea și administrațiunea Fondului.“

P. III. „Scopul fondului“

P. IV. „Despre conferirea stipendiilor“, și

P. V. „Despre quota de capitalisare — se primesc neschimbate.

P. VI. „Starea“ — să se dică în loc de „fond“, „fundațiune.“

Tot acel raportor referează asupra fundațiunei „Mogaiane.“

P. I. „Numirea fundațiunei“

P. II. „Proprietatea și administrațiunea ei.“

P. III. „Scopul fundațiunei“

P. IV. „Conferirea stipendiilor“ și

P. V. „Starea fundațiunei la finea anului 1882 la propunerea comisiunei sinodul primesce tecstul propus de consistoriu.

Tot numitul raportor relatează asupra fondului „bisericilor.“

P. I. II. III. și IV. ca la fondul premergător.

P. V. „Quota de capitalisare“ și

P. VI. „Starea“ se primesce cu tecstul din raportul Consistoriului.

Acelaș raportor referează asupra raportului archidiecesan din 22 Februarie 1883 Nr. 443 scol. privitor la remunerațiunea instructorului de gimnastică din seminariul Andreian. Comisiunea propune acordarea remunerațiunei de 100 fl. v. a. în bugetul anului 1883. titlul V. al fondului seminariului Andreian B. și instituirea în budgetul pro 1884 al fondului seminariului Andreian.

Pertractarea se amână până la desbaterea budgetului pro 1884.

Tot acel raportor referează asupra propunerei dep. Anania Trombițaș Nr. prot. 63 ex. 1883 pentru de a se primi elevi în despărțêmêntul pedagogic al institului Andreian cu jumătate a taxei statorite pentru ceialalți elevi. — La propunerea dep. Eugen Brote sinodul decide a se transpune această propunere consistoriului archidiecesan spre studiare și raportare la proxima ședință sinodală.

Numitul raportor relatează asupra propunerei dep. Iosif Pușcariu de sub Nr. prot. 43 ex. 1883. relativă la constituirea unor sau mai multor comisiuni pentru visitarea parochiilor din Arcihidiecesă din punct de vedere economic și epitropial; Comisiunea din motiv. că cu privire la această propunere esistă deja două organe administrative sistemisate și adecă în prima linie oficiile protopresbiterale și în a doua despărțământul esactoral al senatului epitropesc archidiecesan și că esmiterea unor atari comisiuni ambulante ar causa atât greutăți financiare, cât și inconveniente în sistemul de administrațiune prescris prin statutul organic, propune și sinodul decide: „Recunoscêndu-se scopul cel foarte salutar al propunerei, precum și necesitatea de a se chiarifica și aduce în ordine averea bisericească în direcțiunile indigitate în propunere, se recomândă consistoriului a însărcina pe oficiile ppresbiterale cu eruarea și procurarea datelor și actelor pretinse în propunere și spre scopul acesta Consistoriul să pregătească și esmită o instrucțiune detaiată, din care organele inferioare să se poată informa pe deplin despre cele ce sûnt a se face în direcțiunile indigitate.

Acelaș raportor referează asupra raportului consistoriului archidiecesan de dto. 27 Aprilie 1883 Nr. 1892 epitr. prin care se aștern sinodului rațiociniile pe anul 1882, și bugetul de pe anul 1884 al tipografiei archidiecesane înaintate aceluia de către comisiunea administrativă a tipografiei archidiecesane. — Sinodul decide a se restitui întreg actul consistoriului archidiecesan, ca acesta la procsima sesiune sinodală să vină cu un raport detaiat despre toată activitatea comisiunei administrative a tipografiei archidiecesane.

Fiind timpul înaintat se suspende ședința și continuarea ei se anuntă pe 5 oare d. ameadi.

La 5 oare după ameadi redeschidêndu-se ședința urmează la ordinea dilei raportul comisiunei organisătoare. Raportorul acesteia Demetriu Comșa referează asupra raportului consistoriului archidiecesan de dto, 21 Aprilie 1883 Nr. 1688 plen. în necs. cu conclusul sinodului din anul 1882 Nr. 48, prin care s'a așternut tot odată un plan de lărgire a seminariului Andreian.

În privința acestei cestiuni importante se încinge o discusiune îndelungată.

Raportorul Comisiunei dep. Dem. Comșa ține un discurs mai lung, din care estragem umătoarele:

Objectul în cestiune este unul din cele mai importante, câte s'au pertractat în sinoadele noastre de până acum. (Cetesce apoi raportul consistorial, în care se recomândă încuviințarea unui plan și preliminariu de spese, în vîrtutea căreia noul edificiu ar fi să se clădească pe terenul cuprins de edificiul seminarial de astădi, lângă care ar fi să se încopcie casele noastre de sub Nr. 26 și 28.) Conform planului amintit, noul edificiu ar forma un fel de rectunghiu complet cu 2 caturi și ar cuprinde o sală mai mare ca cea dela „Împăratul Romanilor,“ un museu larg spre stradă, locuința directorului și inspectorului, numeroase sale pentru invățământ, vipt, dormit etc. etc. Isprăvind cu descrierea în resumat a planului, raportorul continuă prin a face istoricul clădirei Seminariului, provocându-se la propunerea Comisiunei organisătoare din anul trecut și la conclusul sinodal.

În anul de față, comisiunea a supus planul așternut unui studiu îndelungat, cerênd mai întâiu informațiuni, cari au provocat facerea planului. Contorm acestor informațiuni, planul ar întruni cele mai mari avantagiuri; în deosebi s'a afirmat, că o clădire din fundament, d. e. în grădina „Flora“ sau a catedralei ar costa neasemănat mai mult, că terenul ar fi apăsat și că ar fi prea îndepărtat etc. Aceste și alte asemene obiecțiuni au împins Comisiunea să adoapte unanim planul consistorial. Ivindu-se mai târdiu bănueli din mai multe părți, comisiunea s'a adresat la făptuitoriul planului, architectul F. Szalay, care, presentându-se în persoană a respuns în fața comisiunei la întrebările puse cam în chipul următor: Grădina „Flora“ e situată pe un teren, de cum nu se poate mai solid. Umedeala s'ar putè abate cu înlesnire. Terenul este foarte larg și permite astfel clădirea unui edificiu grandios și mult mai acomodat scopului. Scoalele ar fi foarte luminoase, de oare ce s'ar putè pune ferestri despre patru laturi. Un edificiu frumos și corespundêtoriu care s'ar zidì acì din fundament, cuprindênd întreg numĕrul încăperilor în mărimea projectată la planul așternut, — ar costa cel mult 130,000 fl.

În ce privesce grădina catedralei, architectul declară, că terenul — probabil — este foarte nesigur și îngust.

Pe temeiul acestor informațiuni, comisiunea a decis reasumarea conclusului adus. După o discusiune mai lungă comisiunea s'a aflat față în față cu o situațiune în deplin schimbată. În deosebi s'a accentuat și cu drept cuvênt, că realisarea planului așternut ar costa mai mult decât o clădire cu totul nouă, că curtea ar rĕmânè prea îngustă și multe odăi întunecoase și strimte, că multă apă necesară ar trebuì adusă de aiurea, că edificiul nu ar corespunde cerințelor igienice și pedagogice etc etc., din contră, edificiul ce s'ar clădì în grădina „Flora“, ar într'unì toate condițiunile dorite și deși mult mai comod și grandios, totuși ar reclama spese mai mici, terenul representând suma de abia 10,000 fl., în vreme ce terenul projectat în plan, computând și ce sûnt a se demola, ar atinge suma de preste 50,000 fl.

Raportul termină prin a constata, că în urma motivelor atinse, comisiunea s'a hotărît cu majoritate a presenta Sinodului propunerea, ce urmează remânênd, ca minoritatea de 2 membri să'și motiveze opiniunea de a se încuviința planul consistorial.

Sensul propunerei majorității este:

Consistoriul se însărcinează a așterne sinodului la sesiunea viitoare un plan pentru zidirea seminariului pe un alt teren liber.

Dep. N. Cristea, în numele minorității: Este în de obște cunoscut că lipsa de un edificiu mai corespundêtor pentru seminar este o lipsă arzêndă. Aceasta nu se mai poate nega. Trebuințele cresc din an în an și cu ele se îngustă și spațiul în zidirea după cum o vedem astădi. Căci nu trebue să scăpăm din vedere împregiurarea, că vorbind de seminariu n'avem se ne gândim numai la acoperemêntul, sub care să se scutească atâți și atâți tineri, ci trebue să gândim și la mijloacele de instrucțiune și la sporirea lor.

Dacă căutam mai deaproape apoi vedem, că biblioteca seminariului nostru abia este la început, de musee zoologice botanice și mineralice etc. pentru despărțemêntul pedagogic abia poate fi vorba. Lucru firesc dară, dacă astădi vêdênd strimtoarea

---

acel mic asil scump, încât îmi pachetasem mașinalmente traista mea în decursul pregătirilor pentru înmormêntarea scumpului cadavru. Liquidația am lăsat-o în mânile familiei; eu avusem, în prodigalitatea mea, atâta rênduială a scì, că, deși nu mi-a rĕmas nimica, totuși n'am lăsat nici o datorie.

„Tocmai voiam să părăsesc casa, precând venì micul evreu, de care ți-am istorisit. Eu cugetam, că el a venit să cumpere ieftin, vre unele din antichitățile prețioase a colecțiunei dlui Goffredi, ce era să se liciteze; însĕ dacă o și fi cugetat la aceasta, el avu delicatețа, a nu-mi spune nimic, și precând mĕ feream de el, el mĕ urma în grădină, unde voiam să culeg nesce flori, unicul suvenir material, ce voiam să iau cu mine. Acolo îmi puse o pungă plină a mână și voia să fugă fără a-mi da vre-o esplicație.

„Eu cugetasem așa puțin la alți părinți decât la aceia ce tocmai îi perdusem, încât am gândit la vre-un dar milostiv, prin mijlocirea evreiului și am aruncat punga departe de mine, spre a'l silì să o ridice. El se întoarse în adevĕr, o ridicà și 'mi dise.

— „Punga aceasta este a Dtale, cu drept cuvênt a Dtale.

Sûnt banii, cu care am datorit Goffredilor și ți-i restitui.

„Eu am refusat. Era cu putință că mica aceea sumă răfuirea vre-unei socoteli din datoriile moștenirei. Ovreul insistà.

— „Banii aceștia vin dela părinții Dtale cei adevĕrați, îmi dise el; mi s'a încredințat un deposit, ce am să ți-l dau la cas de nevoie.

„— Eu n'am lipsă de nimic, i-am rĕspuns: eu am cu ce merge la Roma, și acolo îmi vor afla amicii dlui Goffredi vr'o ocupație. Liniscesce pe părinții mei din parte-mi. Eu cred că ei nu sunt avuți, de oare ce nu m'au crescut în casa lor. Mulțămesce-le de aducerea lor aminte și spune-le că, în vêrsta în care mĕ aflu și cu crescerea ce am primit, eu voiu fi în stare, a le ajuta lor, dacă va fi de lipsă. De mi se vor face ei cunoscuți sau nu, eu cu plăcere primesc obligamentul acesta. Ei m'au dat în mâni așa de bune, încât le datorez o viuă recunoscință, pentru fericirea ce mi-a dat-o prin aceasta!

„Așa erau simțirile mele, domnule Goefle. Eu nu m'am prefăcut nici decum, tot așa simț și în momentul de față. Eu nici când n'am simțit lipsa, a acusa sau a întreba de aceia, cari mi-au dat viață și eu nu înțeleg bastarzii, cari se plâng, că nu sûnt născuți în condițiuni după placul lor, ca și când n'ar fi tot ce trăesce, destinat a trăì, ca și când n'ar fi Dumnzeu, care ne chiamă și ne trimite din lumea aceasta, în condițiuni ce el însuși le face.

(Va urma.)

www.digibuc.ro

în care se află deja tinerimea din institut, să ne nisuim ai înlesnì posibilitatea unei instrucţiuni mai corespunḑătoare.

Lipsa dar de un edificiu mai larg într'o eparchie mare cum e archidiecesa noastră, unde se cere şi o sucrescenţă considerabilă de preoţi şi învĕţători nu mai poate fi trasă la îndoială.

Nici majoritatea din comisiune nu contestează necesitatea unei clădiri mai spaţioase. Majoritatea însĕ se pune pe alt teren, pe un teren de tot nou. Majoritatea cu terenul, pe care se pune, are în vedere viitorul şi când vorbesc de viitor fie-mi permis a face deosebire între viitorul mai depărtat şi între un viitor, care să împace unele trebuinţe arḑênde.

Terenul, pe care se pune majoritatea din comisiune, are în vedere un edificiu de seminar cu totului tot nou şi pe un loc afară din cetate, în grădina Flora, fostă Gerlitzi.

Nu e vorbă, în anumite condiţiuni parerea majorităţii are ceva pentru sine. Majoritatea însĕ, cum am ḑis, perde din vedere actualitatea cu trebuinţele ei şi caută la un viitor, după părerea mea, mai îndepărtat. De altă parte uită un lucru şi adecă, un seminar este o parte din un întreg, care constă: din biserica catedrală, residenţă şi seminar.

Pentru astfel de planuri trebue însĕ alte puteri financiare şi nu cum sûnt acele, de care dispunem noi astăḑi.

Avem un plan dinaintea noastră, un plan pe care ni'l presentează consistoriul archidiecesan la însărcinarea noastră din anul trecut. Acest plan corespunde şi trebuinţelor şi puterilor noastre financiare. Prin el se lărgesce edificiul, încăperile se sporesc şi vor fi mai luminoase şi mai sĕnătoase; o curte spaţioasă, în care se pot aşeḑa şi plantaţiuni şi verdeaţă care va da aer curat. Planul din cestiune ne-ar procura şi nouă o comoditate mai mare, căci într'un timp relativ destul de scurt am avè o sală mai largă, în care sĕ ne putem ţinè adunările noastre, sinoade, congrese, de câte ori este de lipsă. Dar de altă parte, pe ceea ce pun de astădată mare pond: noi am fi cu seminariul în apropierea reşedinţei şi dinaintea noastră biserica şi n'am avè lipsă, ca sĕ le părăsim pe aceste şi sĕ zidim cu cheltueli mari altele în locul lor.

Se objectează că adaptarea edificiului de astăzi ar fi o cârpitură. Este adevĕrat, că aşa ar fi, însĕ vedem că astfel de cârpituri se mai fac şi din ele es edificii destul de frumoase, cum avem şi aici în vecinătatea noastră edificiul „Albinei.“ Astfel de cârpitură, când archidiecesa n'ar avè ce face cu ea, eu bucuros o aşi primì (risete.) Atârnă dela modul, cum se face şi adaptarea, şi după cum este projectată în planul, ce ne stă înainte, zidirea va eşì destul de bine şi nu ne va causa pagubă nici atunci, când s'ar întêmpla, ca atât cu seminariul, cât şi cu residenţa şi şi catedrala sĕ mergem într'altă parte.

După părerea mea majoritatea s'a prea grăbit cu strămutarea din locul, pentru care e făcut planul de adaptare, în favorul unui seminar nou. Ea s'a prea grăbit cu atât mai vêrtos, cu cât s'a basat pe informaţiunile ce i le-a dat un architect aşa numai aprocsimativ şi fără de a se fi studiat terenul, unde projectează zidirea, din toate punctele de vedere. Când am sĕ zidesc un edificiu de însemnătatea unui seminar, cred eu, că trebue sĕ o fac pe informaţiuni cu mult mai sigure. Trebue sĕ merg cu bărbaţi de specialitate în faţa locului şi sĕ mĕ conving, dacă şi ce pot face pe terenul, care'l am în vedere.

La Braşov s'a zidit în anii mai dincoace un edificiu foarte frumos pentru scoli de fete. Înainte de a se începe zidirea, cei însărcinaţi cu afacerea au căutat sĕ ia informaţiuni dela bărbaţi esperţi în toată puterea cuvêntului, dacă pot pune edificiul pe locul, care este nemijlocit lângă zidul cetăţii, unde eşi spre Schei şi în faţa gimnasiului nostru. Esperţii şi-au dat părere favorabilă despre teren şi după ce s'a început lucrarea s'a vĕḑut, că s'au înşelat şi esperţii înşişi. Deci şi aici s'ar putè întêmpla, ca asigurările technicului, date fără de a fi cercetat locul, sĕ ese cu totul altfel, decum asigură majoritatea comisiunei, pe când bunĕtatea terenului aici e mai cunoscută şi nici technicul nu o trage la îndoială.

D. Comşa: Aceasta e adevĕrat.

N. Cristea continuând: Sûntem însĕ hotărîţi sĕ ne mutăm de pe terenul acesta sĕ nu uităm că trebue sĕ avem multe în vedere. Repet că aici avem şi reşedinţa archiepiscopească şi peste stradă în faţa seminariului şi a reşedinţei şi biserica. Este o bisericuţă mică, însĕ astăḑi ea ne îndeplinesce trebuinţele în locul catedralei, care încă ne lipsesce. Cu modalitatea, care ni se propune pentru adaptarea seminariului, am putè, după ce vom avè seminariul sĕ ne facem şi o biserică nu tocmai catedrală, dar o biserică, care sĕ poată suplinì mai bine trebuinţele catedralei, de cum le poate suplinì bisericuţa de astăḑi. În chipul acesta noi am fi împăcat lipsele noastre pe un timp, fie şi ceva mai lung, până când şi puterile financiare vor fi mai bune.

Dar punem casul, că ne lăsăm de planul, ce ne stă înainte. Atunci este neapărat de lipsă, ca sĕ căutăm, ca şi biserica, resedinţa şi seminariul sĕ le avem la un loc. Vrênd a le avè aceste la un loc trebue sĕ ne mai cugetăm la momentele financiare locale şi de timp. Trebue sĕ ne cugetăm, cum sĕ acuirăm sumele de bani, cari nu pot fi mici; trebue sĕ vedem sĕ nu alegem un loc care sĕ nu se potrivească şi sĕ nu încapă toate trei objectele, care nu se pot despărţi; trebue sĕ ne cugetăm, cum trebue sĕ fie situată catedrala, cum reşedinţa cum seminariul şi încât, timp vom fi în stare sĕ le facem toate acestea ca nu cum va prin o amânare prea lungă sĕ suferim pagube şi neajunsuri morale.

Objecţiunea că am zidì de două ori, pe lângă aceea că clădirea projectată nu ne ar remânè spre pagubă, am sĕ ating, că aici în locul celor două case, cari s'au cumpărat anume spre sfêrşitul din cestiune şi aşa ar trebuì zidiri nouĕ, pentrucă cele de aḑi mult timp nu vor mai ţinè fiind slabe. Şi apoi întreb şi eu la rêndul meu, ce se va face cu reşedinţa dacă acceptăm planul majorităţei, nu remânem şi atunci de pagubă?

Faţă cu trebuinţa urgentă şi din motivele că acûm încă nu sûntem în posiţiune de a ne întinde la clădiri mari monumentale, susţin votul minorităţii din comisiune, care recomândă propunerea consistoriului. (A se zidì după planul aşternut de consistor începênd în 1884.)

Presidiul atrage atenţiunea sinodului la 2 momente însemnate referitoare la această întreprindere: dacă este posibilitate şi necesitate. Escelenţia sa nu s'ar resolvì la un lucru atât de grandios, fără de a nu lua ca un temeiu puternic amintitele momente; posibilitatea şi necesitatea. Escelenţia Sa din parte şi nu află de fel motivată trebuinţa arḑêndă, care ar reclama, precum a amintit D. Cristea, o zidire grabnică. Amintesce de eventualităţi, în urma căror mijloacele de susţinere s'ar putè reduce şi apoi adauge: Dacă ne vom resolvì sĕ facem ceva sĕ facem astfel, ca posteritatea sĕ nu ne poată dejudeca.

Dep. Ioan de Preda: Comisiunea organisătoare nu s'a ocupat cu întrebarea, că e necesitate absolută; căci cestiunea aceasta s'a desbătut în mai mulţi ani şi sinodul, dacă n'a vĕḑut necesitatea, a luat mĕsurile, pe care le cunoascem.

Trecênd la meritul lucrului observă dela început, că din partea minorităţii s'au întrebuinţat motive foarte sĕducĕtoare.

Maioritatea încă voesce sĕ se zidiască seminariul; deosebire este că după un an. Dar, domnilor e vorba că trebue sĕ cheltuim 130—140 mii, pe cari trebue sĕ ne cugetăm bine, cum îi întrebuinţăm.

Consistoriul şi-a tras informaţiunile tocmai dela acel technic, dela care şi le a tras şi comisiunea.

Părerea sa e că propunerea Consistoriului e nerealisabilă.

Este, aşa ḑicênd, imposibil ca sĕ se adapteze seminariul după părerea consistoriului. Căci închipuiţi-vĕ, cum s'ar putè ţinè prelegeri în timpul, în care se va dărîma.

De când s'a ivit idea aceasta, de atunci s'a projectat ca seminariul, reşedinţa şi catedrala sĕ fie concentrate. Dar eu nici până astăḑi n'am aflat resonul acestei hipotese.

Dacă s'ar zidì seminariul în Gerlitze, biserica nici acolo n'ar fi departe.

Spriginesc propunerea maiorităţii din comisiune.

Dep. Zacharia Boiu: Scăderile edificiului seminarial după propunerea consistoriului s'au desbătut de ajuns, prin urmare părerea minorităţii din comisiune e destul de combătută. Dacă s'ar primì propunerea maiorităţii de altă parte am venì în inconvenientul, că o eventuală zidire a catedralei trebue sĕ se adapteze zidirilor ce le vom face după aceea, sau amêndouĕ zidirile sĕ se adapteze după zidirea seminariului.

Părerea mea este sĕ nu decidem în merit, ci sĕ predăm afacerea consistoriului, sĕ ne vină la anul viitor cu o schiţă, care sĕ le aibă toate 3 edificiile în vedere; ca astfel la anul viitor sĕ putem aduce o hotărîre, care sĕ fie deamnă de planul ce-l urmărim.

Dep. Titu Gheaja: Când ar fi sĕ aleg între cele 2 propuneri din comisiune, mărturisesc, că aşi primì propunerea majorităţii.

În general e recunoscut, că zidirea trebue sĕ se facă. Lipsa nu este însĕ aşa arḑêndă, ca sĕ se înceapă la anul viitor.

Avem un corp didactic de bărbaţi esperţi, sĕ-i întrebăm pe dênşii, şi ne vom convinge, că între elevii institutului nostru sûnt o mulţime fără qualificaţiunea recerută. Aci ar trebui sĕ ajutăm, apoi sĕ ne gândim la zidire. Eu sûnt de părere sĕ lăsăm ideea sĕ se mai coacă.

Disciplina din seminar nu e aşa strictă. Elevii pot eşi afară la aer curat — prin urmare nu e lipsă arḑêndă.

Ne plângem, că ni se închid scolile din partea statului, pentru că nu corespund edificiile. — Aici sĕ ajutăm, ca sĕ nu rĕmânem fără scoli.

Nu mai amintesc alte consideraţiuni, pentru că vĕḑ din decursul desbaterei că ideea nu e destul de coaptă.

Din motivul acesta spriginesc propunerea dep. Boiu.

(Va urma.)

Revista politică.

Sibiiu, în 11 Maiu

După „Ung. Post“ aflăm că ministrul president Tisza a primit în 9 l. c. „*deputaţiunea comitetului congresului bisericesc gr. or.* *)“ sub conducerea episcopului din Carlopago, Stefan Zsivkovics. Cu ocasiunea aceasta episcopul a presentat ministrului president un memorand al comitetului congresual privitor la convocarea congresului pe 3 Iunie n. anul curent. Ministrul president respunḑênd la discursul episcopului Zsivkovics a ḑis că nu este contrar convocărei congresului bisericesc, doresce însĕ ca sĕ nu întruneascâ la terminul ficsat de comitet, ci la altul mai târḑiu de şi în anul acesta, însĕ pe lângă o modalitate de felul de a nu se mai încărca în viitor fondurile bisericesci sub titluri de diete, după cum s'au încărcat până acum. Ministrul president a mai adaus, că în înţelesul legilor unguresci, fie care biserică se poate desvolta liber, însĕ după legile ei canonice şi principiile ei fundamentale; biserica orientală ortodocsă însĕ după firea ei internă nu este întemeiată pe base presbiterale, ci pe base ierarchice (Ce vrea sĕ ḑică domnul ministru cu cuvêntul „ierarchice“ nu înţelegem! Red. „T. R.“) moderate. În decursul discursului sĕu ministrul — după ce conducĕtorul deputaţiunei făcu o alusiune pe departe la situaţiunea presentă a patriarchului (Sêrbii pretind că metropolitul lor ar fi patriarch; biserica ortodocsă creştină nu cunoasce decât pe patriarchii Constantinopolei, Antiochiei, Alecsandriei şi Ierusalimului) — a atras atenţiunea deputaţiunei asupra împregiurărei că Maj. Sa a confirmat pe patriarchul Anghelics în demnitatea sa, din care causă dênsul (Tisza) nu sufere atacurile îndreptate asupra posiţiunei patriarchului şi nici nu va permite ca fondurile bisericesci sĕ fie întrebuinţate spre alte scopuri şi nu spre acele pentru care sûnt destinate.

În academia ung. de sciinţe din Budapesta, ministrul comun de finance. Beniamin Kallay a cetit Duminecă, tesa: „Ungaria la marginile orientului şi occidentului“.

Din câte am putut cunoasce până acum pe bărbatul de stat şi de sciinţă tot odată, credeam că avem de a face cu un om de rationament mai recorit. Tesa amintită însĕ, care sboară deja pe aripile publicităţei în toate părţile ne arată, că în dl ministru de finance al monarchiei a stat ascuns politicul poetic sau dacă vĕ mai place poetul politic.

Tesa avea un preţ cu mult mai mare pentru publicul european, dacă dl autor îşi da silinţă şi o scriea în hexametri sau în distichone.

Pentru ca cetitorii sĕ afle deodată cu cuprinsul şi judecata nepărtinitoare a presei vieneze citĕm dintr'o foaie amică maghiarilor următoarele:

„*Ex Oriente lux*“. Dela Budapesta vine revelaţiunea cea nouă politică. Un membru etc... a propoveduit evangeliul cel nou politic al Ungariei. Este o misiune sumeaţă aceea, care Kallay o însuşesce poporului sĕu. Seminţia maghiară sĕ mijlocească între orient şi occident, ca sĕ fie mijlocitoare între două lumi...“

La alt loc:

„Ajungevor vre-o dată maghiarii la ţinta aceasta? Singuri şi din puterile lor proprii de sigur că nu. Nici puterea monarchiei întregi nu ajunge, ca fără de ajutoriul Germaniei sĕ-şi asigure egemonia asupra orientului de concurenţa rusească...“ În fine le atrage atenţiunea maghiarilor asupra eventualităţii când maghiarii nu vor avè sĕ se îngrigească de „misiuni glorioase“, ci „de aşi apăra esistenţa.“

Ţarul a ajuns sĕnătos în Moscva Vechia residenţa este în haină de serbătoare.

Desbaterea specială asupra projectului de lege pentru scoalele secundare.

(Urmare şi fine)

§. 71 (după numerisarea nouă §. 72) sună astfel: „Indivi̯di, cari locuesc într'un stat strein, în streinătate şi nu sûnt cetăţeni ai Ungariei, — tot asemenea corporaţiuni constătătoare din indivi̯di, cari nu sûnt cetăţeni ai Ungariei precum şi corporaţiuni

*) E de însemnat că „U. P.“ nu adauge „serbesc“.

www.digibuc.ro

cari domicilează în streinătate şi filialele acestor-a din ţeară, cari atârnă înse de corporaţiunea, ce domicilează în streinătate, respective de şeful aceleia, nu pot înfiinţa sau susţinè scoale secundare.

Scoalele secundare confesionale, municipale, comunale, precum şi cele susţinute de corporaţiuni si de privaţi, tot asemenea confesiunile şi bisericile nu pot cere şi primì dela state streine şi dela regentele sau guvernele altor-a nici subvenţiune şi nici sprigin material în nici un cas. Dela privaţi sau corporaţiuni se pot primì subvenţiuni numai în casul, dacă acele care dă subvenţiunea nu-şi reservă vre-o influenţă asupra conducerei şi ordinei de instrucţiune a institutului şi nu o leagă de vre-o condiţiune oare-care. Prin dispositiunile acestea nu se alterează legăturile, ce resultă din organisaţiunea bisericească a ordinelor de învĕţământ romano-catolice legalminte recepte din patrie".

Asupra acestui § se încinge o discusiune mai lungă.

Dep. **Carol Wolff** nu primesce §-ul, căci se basează pe principiul suveranităţii teritoriale. Din posiţiunile §-lui nu se pot justifica înaintea forului dreptul de stat european modern şi al raporturilor culturale internaţionale între statele europene. Fie-care stat are datorinţa a'şi valorisa individualitatea. Valorisarea aceasta are însĕ margini. §-ul 71 merge prea departe cu valorisarea suveranităţii statului nostru şi încungiură Ungaria cu un zid chinezesc spre a o eschide chiar şi pe terenul umanităţii şi al credinţei dela comunitatea vieţei culturei şi a statelor europene. Dispositiile din acest §. isolează Ungaria din comunitatea europeană interdicênd chiar şi confesiunilor şi bisericilor primirea de subvenţiuni şi ajutoare dela state streine etc. Curioasă e împregiurarea, că dispositiile acestea nu deobligă pe toţi de o potrivă; nu deobligă spre esemplu pe biserica catolică, cel puţin pe o parte a aceleia: ordinile de învĕţământ şi scoalele susţinute de acestea. Marginile acestui privilegiu sûnt nehotărîte şi e posibilă ori-ce estindere a acelora.

La crearea acestui project şi-au dat mâna nizuinţa de espansiune a curiei romane şi sovinismul onoratului guvern, şi, precum se întêmplă în astfel de casuri fie-care din aliaţi crede, că va putè folosì pe celălalt de unealtă. Urma va alege care din acesti doi, scaunul roman sau onoratul guvern, va remânè învingĕtor.

Ministru president **Tisza**: Onorată casă! (Sĕ audim! sĕ audim!) N'am ce face, dacă d. deputat îmi ia earăşi în nume de rĕu participarea la desbatere, precum a amintit în vorbirea sa de mai nainte. Dênsul însĕ poartă vina la aceasta, fiind că în vorbirea sa se abate dela temă în toate direcţiunile, învinuind pe guvern, pe puteri şi confesiuni şi versêndu-şi veninul asupra tot, ce e sânt maghiarului în casa aceasta. (Aprobare viuă. Aşa e!)

Alesandru Csanady: A spus multe adevĕruri! (Sgomot.)

Ministru president **Tisza** (continuă): Mĕ mir că se află maghiar, carui-a sĕ-i placă cele dise de domnul deputat. (Strigări Nu ne place!) Dacă şi au maghiarii adevĕraţi ceva între sine sĕ înţeleg între sine şi nu se bucură, când vĕd pre unul sau pe altul fiind încalumniat de acela, care a incalumniat naţiunea întreagă. (Aprobare viuă. Aşa e!)

După casul acesta de incidenţă nu mĕ voiu abate pe terenul politicei esterne. Încă în decursul acestei dile voiu avè ocasiune, respundênd la interpelaţiunea dep. Helfy, a vĕ spune, ce părere are guvernul ungar, ba guvernul monarchiei Austro-Ungariei în privinţa Germaniei şi Italiei, contra cărora d. dep. vrea sĕ însinueze guvernului intenţiuni ostile. Am datorinţa a constata, că, deşi fiecare din ţeara aceasta recunoasce pe sântul scaun din Roma în cercul propriu de activitate, cu toate acestea regimul ungar nu s'a încercat nici când, nici direct nici pe calea delegaţiunei, a primì dela acela sfat sau concesiune în privinţa celor, ce a voit sĕ primească în lege. Însinuarea aceasta o resping. (Aprobare viuă),

Acusa şi învinuirea d. deputat, că tot ce cere regimul în punctul acesta nu e altceva, decât un pact cu clerul romano-catolic, şi că urmărea acestui pact ar fi escepţiunea referitoare la ordinele de învĕţământ, ear urmarea acesteia renunţarea clerului catolic la opositiune, acusa aceasta, dic, e nebasată.

Dar sĕ privim mai de aproape cele ce le afirmă d. deputat în obiectul acesta. D. deputat afirmă că scoalelor protestante le e oprită primirea de ajutoare din streinătate, pe când de altă parte scoalelor susţinute de ordinele de învĕţământ se concede primirea de bani din Roma. Deputatul susţine mai departe, că scoalele protestante sûnt înlănţuite în catenele supraveghierei statului, pe când scoalelor susţinute de ordinele de învĕţământ se dă libertate.

Aceea, ce susţine d. deputat în privinţa sprigînului e necorect (Aprobare,) căci aici nu se opresce spriginul oferit de singuratici şi de societăţi, din contră se iartă direct categoric firesce cu condiţiunea că spriginitorii se naibă influenţă asupra învĕţământului în Ungaria. (Aprobare viuă.) Fără condiţiunea aceasta nu va concede nici un stat din lume spriginul. Vor simţì durere deci numai aceia cari ar fi voit bucuros sĕ dea ajutoare spre scopuri ostile maghiarilor. (Aşa e!) Îi va durè pe acei cari ar întrebuinţa bucuros ajutorul strein nu numai spre scopul instrucţiunei, ci şi spre alte scopuri. (Aşa e!) Bine, că-i doare. Vom îngrigì sĕ-i doară şi mai tare. (Aplause generale).

Încât privesce afirmarea, că projectul opresce spriginirea scoalelor protestante e neadevĕrată, căci aici nu e vorba numai de scoalele protestante, ci de scoalele confesionale preste tot, de scoalele municipale şi de toate celelalte scoale. Find că scoalele confesionale nu sûnt toate prorestante de aceea tractează aici proiectul şi despre scoalele catolice, la cas, dacă catolicii ar înfiinţa pe basa aceasta scoale confesionale. E greşită distincţiunea, ce o face d. deputat între catolici şi protestanţi. Dênsul o face cu intenţiunea de a provoca în momentul ultim al desbaterei lupta între confesiuni. (Aşa e!,

Dar d. deputat susţine mai departe, că scoalele protestante se pun sub supravegherea statului, pecând scoalele susţinute de ordinele de învĕţământ remân libere. Ar fi oare aplicat d. deputat sĕ schimbe posiţia scoalelor săsesci cu posiţia scoalelor catolice? Dacă da, sûnt gata a presenta cu amicul meu, ministrul de culte, un project de lege, în care se provadă dreptul de supraveghere al statului şi faţă cu celelalte scoale protestante, ear faţă cu scoalele săsesci sĕ se provadă atâtea drepturi de dispositiune, câte le posed scoalele susţinute de ordinile de învĕţământ. (Ilaritate)

Întreb însĕ pe d. deputat, că fi-va mulţămit, dacă statul maghiar va concede, ca pentru scoalele săsesci sĕ se întrebuinţeze atâţa bani, câţi primesc ordinile spre scopuri scolare, dela Roma? (Aplause, illaritate.) Şi la aceasta mĕ declar gata. Aceasta va avè însĕ o urmare, ne vom simţì necesitaţi a confisca toate fondurile scolare ale universităţii săsesci. (Ilaritate). Fondurile acestea nu s'ar mai putè lăsa scoalelor săsesci, dacă ar fi tot aşa dotate, ca scoalele susţinute de ordinele de învĕţământ, cari nu primesc dela Roma spre scopul acesta nici un finic. (Ilaritate, aprobare.)

Dar despre ce e vorba aici? E vorba despre respectarea unei reuniuni, care se referă numai la afaceri curat bisericesci şi care resultă din organisaţiunea bisericească. (Aşa e!) Eu cred, că ar fi necorect şi nejustificat, dacă n'am respecta aceea, ce s'a respectat până acum în Ungaria şi în ori care stat constituţional. (Aşa e!) Mĕ rog deci sĕ se primească tecstul acesta şi sĕ i se voteze dlui deputat recunoscinţă, de oarece dênsul încă dela începutul desbaterei s'a folosit în douĕ direcţiuni de ocasiunile, ce i s'au oferit. Întâia direcţiune constă în aceea, că dênsul a încalumniat în vorbirile sale pline de venin tot ce e maghiar. (Aplause). A doua, dênsul s'a încercat a provoca în sinul acestei case şi, şi afară de casă lupta confesională şi naţionalistică. (Aşa e!) Onorata casă binevoiască a-i ierta însĕ pĕcatele şi a trece preste vorbirea sa la ordinea dilei. (Aprobare şi aplause generale).

Desideriu Szilágy propune a se tecstua alinea a doua precum urmează:

„Dispositiunile acestea nu se ating de reuniunile ordinelor de învĕţământ legalmente recepte din patrie, cari resultă din organisaţiunea bisericească şi cari se refer numai la afaceri bisericesci." (Aprobare).

Paragraful se primesce cu modificaţiunea propusă de dep. D. Szilágy la alinea a doua.

§-ul 72 (resp.) sună: „Ministrul de instrucţiune aşterne dietei în tot anul raport despre starea învĕţământului secundar şi presentă tot la trei ani câte unconspect detăiat."

Paragraful se primesce pe lângă o modificare stilară.

§-ul 73 sună: „Cu punerea în lucrare a acestei legi se încredinţează ministrul de culte şi instrucţiune.

Coloman Csiky: propune următorul aditament: „Dispositiunile legei nu se aplică la anul curent scolar." Paragraful se primesce cu acest aditament. Se decide, că petiţiunile presentante faţă cu legea aceasta, sĕ se depună în archiv.

La recercare din partea dep. E. Ionas declară ministrul **Trefort**, că va purta de grigiă cu ocasiunea statorirei planului de învĕţământ, a se primì şi şirul objectelor estraordinare de învĕţământ.

Cu aceasta s'a finalisat projectul pentru scoalele medii.

Şi după a treia cetire se primì projectul cu mare majoritate. Pro au votat partida guvernamentală şi opositiunea moderată, contra stânga estremă şi sasii.

Varietăţi.

* Archiducele Albrecht în călĕtoria sa de inspecţiunea trupelor a fost în 22 Maiu n. Timişoara. La gară a fost primit de comitele suprem, de primar, şi o deputaţiune, de generalitate, precum şi de o companie de onoare. Primirea a fost solemnă. A. S. imp. a respuns unguresce la discursurile unguresci. — În 27 Maiu n. A. S. va fi la Cluj. Se dice că va venì şi la Sibiiu.

* (Ploile), după o întrerupere de o di au început de nou Munţii din apropiare sûnt acoperiţi cu zăpadă. De temut este că însenindu-se va bruma.

* **(„Scoala Practică")** tomul II, Nr. 2 pro Maiu a apărut deja şi conţine:

1. Corpul omenesc. Lecţiune practică din învĕţământul intuitiv, lecţiunea a 3-a: Mânile (braţele). — 2. Tractarea Legendarului (2. O faptă nobilă). — 3. Din reuniunile învĕţătorilor. Protocolul adunărei generale ordinare a II-a a „Reuniunei învĕţătorilor români gr. cat. din giurul Gherlei" ţinută în Gherla la 21 şi 22 Septembre st. n. 1881. — 4. Varietăţi. — 5. Bibliografie.

Abonamentele se fac la redacţiune în Năsĕud (Nassod, Transilvania) cu 3 fl. pe anul întreg.

Posta din urmă.

Diarele din Bucuresci aduc mesagiul cu care s'a deschis corpurile legislative. Mesagiul accentuează raporturile cele bune cu puterile strĕine şi este de credinţa neclintită ca Europa nu va voi se aducă o stingere drepturilor României de stat independent şi că nu va cere dela ea se esecute decisiuni la care n'a participat şi la cari n'a consimţit. „Cât pentru Mine, închee mesagiul, la lucru ca şi la datorie voiu fi tot-de-una mândru de a mĕ afla în fruntea naţiunei."

Loterie.

Mercuri în 23 Maiu 1883.

Brünn: **8 29 47 55 12**

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 22 Maiu n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.30	120.25
Renta de aur ung. de 4%	89.—	89.—
Renta ung. de hârtie	87.20	87.30
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
Iemisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.35	99.—
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	99.75	99.75
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	98.70	98.25
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	98 75	98.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	98.—	98.—
Obligaţiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligaţiuni ung. de rescumpărarea decimei de vin	97.25	97.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	99.15	110.25
Sorţi de stat dela 1860	135.—	135.—
Sorţi unguresci cu premii	114.50	114.50
Sorţi de regularea Tisei	110.—	100.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	838.—	840.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	78.65	78.65
Acţiuni de credit austr.	303.—	300.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	78 45	78..65
Datorie de stat austr. în argint	78.95	78.45
Renta de aur austriacă	98.75	98.75
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"		100.30
London (pe poliţa de trei luni)	120 15	120.—
Galbin	5.65	5.65
Napoleon	9.51	9.51
100 marce nemţesci	58.55	58.55

Nr. 131. [416] 2—3

Prelungire de concurs.

Fiind în urma concursului publicat în Nrii 27, 28 şi 30 a. c. ai „Tel. Rom." pentru întregirea parochiei Ciubanca-mare n'a concurat în terminul prescris nici un candidat, cu încuviinţarea Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan terminul concursului se prelungesce încă cu 15 dile dela publicarea acestuia pelângă emolumentele arătate în primul concurs.

Ciceu-Giurgesci, 9 Maiu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Constantin Bodea m. p.,
adm. prot.

Szám 6045 1883. [415] 3—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye Közigazgatásánál rendszerésitett **hat** közigazgatási gyakornoki állómásokra **ismételten** pályáza hirdettetik. —

Ezen allomás mindégyike 300 frt. évi fizetés és 60 frt. lakbérrel, van ellátva. —

Pályázok, ebbéli folyamodványaikat az 1883 évi I-sö törvényczikkben elöirtt minösitést tanusitó, eredeti vagy hiteles másolati bizonyitványaikkal felszerelve folyó év Iunius hó 15-ik napjáig Szebenvármegye föispánja és Szászispán úr ö méltóságához beadni utasitattnak. —

Nagy-Szeben 1883 Majus hó 16-án.

Szebenvármegye álispánja,

Redactor respundĕtor **Nicolau Cristea.**

Editura şi iptariul tipografiei archidiecesane.

www.digibuc.ro